

Arbeidstilsynet

Signal

Arbeidstilsynets bransjekunnskap

SIGNAL NR. 1 2024

Innhold

Innhold	1
Sammendrag	2
Lærere utsettes for vold og trusler	2
Mange arbeidsmiljøproblemer innen pleie og omsorg	2
Mye a-krim i transportbransjen	2
Innledning	3
Metode	4
Resultater	6
Bakgrunnsvariabler	6
Åpne svar for utvalgte næringer	10
Åpne svar – bygg og anlegg	10
Åpne svar – industri	11
Åpne svar – overnatting og servering	12
Åpne svar – helse- og sosialtjenester	13
Resultater – a-krim	13
Resultater – innspill per næring	15
Bygge- og anleggsvirksomheter	15
Små- og mellomstore virksomheter	15
Utenlandske arbeidstakere	16
Mulig a-krim	16
Andre tilbakemeldinger	17
Overnatting og servering	17
Undervisning	18
Industri	19
Varehandel, reparasjon av motorvogner	20
Jordbruk, skogbruk og fiske	21
Transport og lagring	22
Helse- og sosialtjenester	23
Forretningsmessig tjenesteyting	24
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	25
Bergverksdrift og utvinning	25
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	25
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	25
Omsetning og drift av fast eiendom	25
Avsluttende kommentarer	26
Referanser	28
Vedlegg: Spørreskjemaet	29

Sammendrag

I denne rapporten har 145 av Arbeidstilsynets inspektører delt erfaringer fra tilsyn i det norske arbeidsmarkedet. Innspillene beskriver blant annet arbeidsforhold i 14 næringer, og trusselaktører innen arbeidslivskriminalitet (a-krim). Det er viktig å påpeke at innspillene i rapporten ikke trenger å gi et presist bilde av tilstanden i de ulike næringene.

Inspektørenes innspill gir Arbeidstilsynet kunnskap om viktige forhold i vår tilsynsaktivitet. Innspillene utfyller og styrker andre kunnskapskilder vi bruker for å danne et bilde av arbeidsmiljøtilstanden i ulike næringer. Samlet sett kan dette bidra til at nye trender og utfordringer i arbeidslivet oppdages tidligere, og av flere.

Det er spesielt interessant å merke seg tema der flere inspektører trekker frem de samme fenomenene. Under følger tre eksempler, hvor det synes å være stor grad av enighet hos de inspektørene som har valgt å delta i undersøkelsen.

Lærere utsettes for vold og trusler

Innspillene innen undervisning omhandler arbeidspress, vold og trusler. Det kommer mange tips i næringen, og en del ulykkesoppfølging av hendelser knyttet til vold og trusler. Innspillene beskriver en hverdag der lærere føler de står helt alene etter slike hendelser. Ofte må hver enkelt skole følge opp og jobbe med konsekvensene av det som er et problem i hele næringen.

Mange arbeidsmiljøproblemer innen pleie og omsorg

Pleie og omsorg kjennetegnes av høyt arbeidspress, trang økonomi, store arbeidsmiljøutfordringer og negativ utvikling. Innspillene inkluderer blant annet ubalanse mellom oppgaver og ressurser, stress, tunge løft, krysspress, vold og trusler. Noen av konsekvensene er negative helseutfall som muskel- og skjelettplager samt psykiske plager. Næringen sliter blant annet med å rekruttere nok personell. Sannsynligvis vil mange av problemene bli forsterket på grunn av aldrende befolkning og andre demografiske endringer. Dette er også beskrevet i [Arbeidstilsynets utsiktsrapport fra 2022 \(arbeidstilsynet.no, PDF\)](#).

Mye a-krim i transportbransjen

Transportbransjen beskrives som delvis useriøs og med mye a-krim. Det er lave kvalifikasjonskrav for å starte opp virksomhet i bransjen, og lave krav til ansettelse. Bransjen har mange oppdragstakere uten reelle arbeidstakerrettigheter, og oppdragsgivere som unndrar seg arbeidsgiverplikter. Transport foregår også med private biler, som leverer pakker hjem til folk via plattformsselskaper. Inspektørene opplever bransjen som krevende.

Innledning

Arbeidstilsynet har tilsynsmyndighet overfor mer enn 250 000 virksomheter i det landbaserte arbeidslivet. Dette er virksomheter med svært ulike arbeidsmiljøutfordringer, samt ulike ressurser, vilje og evne til å håndtere utfordringene. Arbeidstilsynet gjennomfører tilsyn i næringer, og med tema og målgrupper vi vet har høy risiko for skader og sykdom.

Arbeidstilsynets prediksjonsindeks er et nyttig verktøy for å velge ut hvilke virksomheter som skal oppsøkes. Prediksjonsindeksen bruker ulike kjennetegn ved virksomhetene, for eksempel økonomi, størrelse, næring og tidligere tilsyn, for å beregne en risiko for å finne brudd i virksomhetene. Arbeidstilsynet har også en inspektørvurdering som sier noe om hvorvidt virksomheter som allerede har hatt tilsyn, bør prioriteres med ytterligere oppfølging.

Arbeidet som beskrives videre i rapporten, tar utgangspunkt i en tanke om at Arbeidstilsynets mange inspektører sitter inne med mye kunnskap som de ikke nødvendigvis får delt så lett med resten av organisasjonen. Dette kan være generell kunnskap om nye trender, eller hva som rører seg i det norske arbeidslivet. Noen eksempler kan være

- ny teknologi
- nye arbeidsmiljøutfordringer som Arbeidstilsynet i dag ikke klarer å jobbe optimalt med
- behov for regelverksutvikling
- forverring av arbeidsvilkår i næringer

Tidligere har et lite antall norske inspektører gitt innspill om slike nye trender og utviklinger gjennom det nordiske Future of Work-prosjektet [\[1\]](#). Arbeidstilsynet ønsker jevnlig undersøkelser der inspektørene kan bidra med sine innspill, og planen er å gjennomføre denne undersøkelsen årlig.

Fra før har Arbeidstilsynet publikasjoner som [Arbeidstilsynets Risikobilde og Utsikt \(arbeidstilsynet.no\)](#), som på hver sin måte gir faglig støtte til Arbeidstilsynets prioriteringer.

Formålet med Risikobilde er å presentere arbeidsmiljøproblemer knyttet til helseutfall og problemer knyttet til useriøsitet og a-krim, som Arbeidstilsynet bør iverksette aktiviteter mot.

Utsikt presenterer utviklingstrekk og sentrale drivere som vil forme fremtidens arbeidsliv og arbeidsmiljø de nærmeste tiårene. Gjennom Utsikt søker Arbeidstilsynet å utvide horisonten for å gi et godt faglig grunnlag for politikktutforming og forvaltning på arbeidsmiljøområdet. Utsikt fungerer også som beslutningsstøtte for strategiske grep og operative valg. Publiseringen av Signal gir en ny kilde til kunnskap.

Som kunnskapskilde kan Signal brukes til interne prioriteringer av Arbeidstilsynets innsats, og gi eksterne et bedre bilde av innsatsen.

Metode

Først ble to fokusgruppeintervjuer gjennomført. Fokusgruppene besto av én gruppe inspektører fra tilsynsavdelingen, og én gruppe inspektører fra avdeling for arbeidslivskriminalitet (a-krim). I disse gruppesamtalene fortalte inspektørene om arbeidshverdagen, utviklingstrekk de ser i arbeidslivet, hvilke utfordringer de opplever ute i felt, og hvordan Arbeidstilsynet bør jobbe med disse utfordringene.

Basert på informasjonen fra fokusgruppeintervjuene, ble det laget et spørreskjema gjennom verktøyet Questback. Spørreskjemaet ble internt revidert etter innspill fra ledere i avdelingene for tilsyn og a-krim, samt en gruppe inspektører.

I spørreskjemaet ble inspektørene først bedt om å oppgi hvilke av de tre overordnede målene til Arbeidstilsynet de jobber mest med tilsyn innen:

- Mål 1: Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet
- Mål 2: Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår
- Mål 3: Arbeidslivskriminalitet skal avdekkes og bekjempes

Spørreskjemaet kan deretter grovt sett deles opp i to deler. I første del ble spørsmålene litt forskjellige, alt etter hvilket mål inspektørene jobber med. De som jobber med tilsyn innen mål 1 og 2, ble først bedt om å vurdere tilstanden i den næringen de jobber mest med. Dette kunne de gjøre både gjennom fritekst, og gjennom å ta stilling til en del forhåndsdefinerte påstander om næringen. Inspektører som jobber med a-krimtilsyn under mål 3, fikk lignende spørsmål, men disse er knyttet opp til aktørene de jobber med.

Siste del var lik for alle. Her hadde inspektørene muligheten til å registrere ett eller to konkrete innspill på områder hvor de er bekymret for arbeidsmiljøtilstanden. Det ble poengtert at dette **ikke** måtte gjelde samme næring eller aktører som de tidligere hadde vurdert. De ble bedt om å velge næring, undernæring, arbeidsmiljøfaktor og undertema. Etter å ha valgt dette, ble de bedt om å beskrive hva Arbeidstilsynet bør være oppmerksom på, i et eget felt med fritekst. Til slutt var det to åpne spørsmål hvor inspektørene kunne komme med andre innspill, eller forslag til hvordan denne undersøkelsen kan gjennomføres i fremtiden.

I spørreskjemaet ble [standard for næringsgruppering \(SN\) \(brreg.no\)](https://brreg.no) brukt for å lage valgalternativer for næringer. Standarden er basert på EUs NACE-koder. I denne rapporten henviser vi i hovedsak til næringer, og i noen tilfeller bransjer. En bransje er ikke tydelig definert, men vi tar utgangspunkt i ulike nivåer av NACE-kodene når vi bruker bransjebegrepet. Et eksempel er transportbransjen, som er et undernivå av hovednæringen transport og lagring.

Arbeidstilsynets egen arbeidsmiljømodell ble brukt for å lage valgalternativer for arbeidsmiljøfaktorer.

For fritekstsvar på næringene inspektørene jobbet mest med, samt de åpne innspillene i siste del, ble det gjort en del bearbeiding for å sortere svarene. Alle åpne kommentarer ble sortert under hver næring i et eget dokument, og alle svar ble lest gjennom. Først ble det gjort en grovsortering av svarene, hvor korte svar som ikke lot seg tolkes (for eksempel OK, JA, NEI) ble ekskludert. De mest utfyllende kommentarene, hvor det var mulig å forstå meningen og innholdet, ble tatt med videre i analysen. For siste halvdel av rapporten er alle vesentlige innspill for alle næringer inkludert. Flere av næringsvurderingene i den første delen av undersøkelsen, hadde for få innspill til at vi kunne skrive et større og utfyllende avsnitt. Disse næringene ble derfor ikke trukket frem i første del av oppsummeringen. De næringene hvor det hadde kommet tilstrekkelige innspill for å kunne gjøre en kvalitativ sammenfatning, var bygg og anlegg, industri, overnatting og servering, og helse- og sosialtjenester.

Kommentarene under hver av disse næringene ble sammenfattet til en analytisk tekst hvor det ble lagt vekt på å vise til variasjonene i innspillene og konkrete poeng som inspektørene trakk frem. Den analytiske teksten ble deretter lest gjennom, validert og kryssjekket mot rådata. Fire inspektører, som også deltok på fokusgruppeintervjuene tidlig i prosessen, fikk lese gjennom et utkast av rapporten. Inspektørene kunne samtidig sammenligne rapportutkastet med rådataene.

I undersøkelsen ble en inspektør definert som en ansatt som var ansvarlig inspektør på minst fem tilsyn i 2022. Undersøkelsen ble sendt ut til 286 inspektører. En purring ble sendt ut en uke senere.

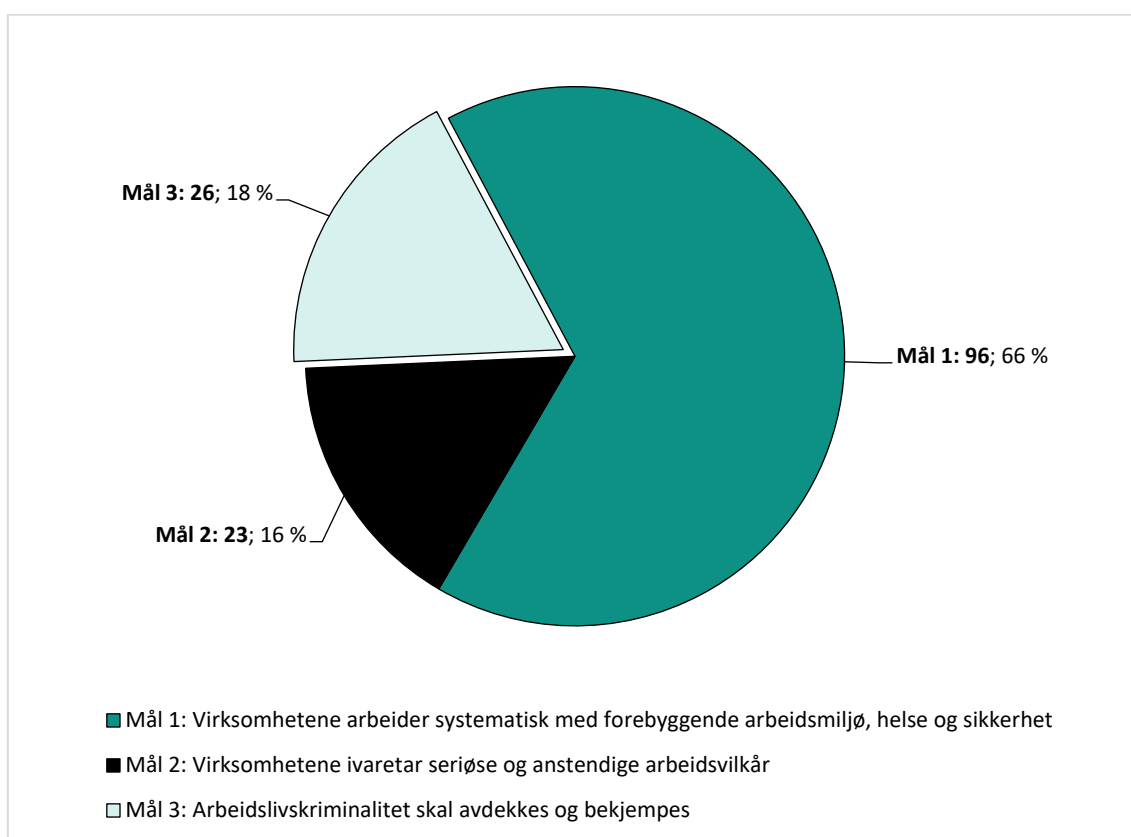
Resultater

Bakgrunnsvariabler

145 av 286 inspektører svarte på undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 51 prosent.

Figur 1 viser fordelingen på hvilket av Arbeidstilsynets tre mål inspektørene svarte at de jobbet mest med. 119 av inspektørene svarte at de jobbet mest med forebyggende tilsyn, og med seriøse arbeidsvilkår (mål 1 og 2), mens 26 inspektører svarte at de jobbet mest med a-krim (mål 3).

Figur 1: Fordeling av inspektørene etter hvilke mål de oppgir å jobbe mest med.

I tabell 1 vises næringsfordelingen for inspektører som jobber mest under Arbeidstilsynets mål 1 og 2.

Tabell 1: Antall og andel inspektører som oppgir at de jobber mest med mål 1 eller 2, fordelt på næring.

Næring	Antall	Andel
A - Jordbruk, skogbruk og fiske	2	1,7 %
B - Bergverksdrift og utvinning	1	0,8 %
C - Industri	25	21,0 %
F - Bygge- og anleggsvirksomhet	36	30,3 %
G - Varehandel, reparasjon av motorvogner	4	3,4 %
H - Transport og lagring	5	4,2 %
I - Overnattings- og serveringsvirksomhet	22	18,5 %
N - Forretningsmessig tjenesteyting	2	1,7 %
O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	2	1,7 %
Q - Helse- og sosialtjenester	20	16,8 %
Totalt	119	100

Som vi ser er det spesielt fire næringer som inspektørene svarer at de jobber mest med:

- C - Industri
- F - Bygge og anleggsvirksomhet
- I - Overnattings- og serveringsvirksomhet
- Q - Helse- og sosialtjenester

For disse fire næringer har vi fått nok innspill fra inspektørene til å kunne presentere vurderinger av næringene. For de resterende næringene er antallet inspektører så lavt, at det gir lite mening å presentere statistikk.

Inspektørene vurderte ulike påstander om næringene. Svaralternativene inspektørene hadde å velge mellom var:

- helt uenig
- delvis uenig
- litt uenig
- litt enig
- delvis enig
- helt enig

Svarene er kodet slik at verdien 1 tilsvarer «helt uenig» mens verdien 6 tilsvarer «helt enig».

I tabell 2 ser vi en vurdering av ulike påstander om tilstanden i de fire næringene som de fleste inspektørene svarte at de jobbet med.

Tabell 2: Vurdering av tilstand i næringene bygg og anlegg, industri, overnatting og servering, og helse og sosial.

Påstand	Bygg og anlegg	Industri	Overnatting og servering	Helse og sosial	Gjennomsnitt
Virksomhetene jobber systematisk med forebyggende HMS-arbeid	3,8	4,4	2,9	3,3	3,5
Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår	4,3	4,8	3,6	4,7	4,2
Virksomhetene har ofte manglende kunnskap om arbeidsmiljøregelverket	4,4	4,6	5	4,1	4,6

De to første påstandene er positivt ladet, og den siste er negativt ladet. Overnatting og servering er den næringen som inspektørene vurderer å være dårligst på systematisk HMS-arbeid, dårligst på å ivareta seriøse og anstendige arbeidsvilkår, samt ha manglende kunnskap om arbeidsmiljøregelverket. I tabellen er dette markert med røde felt og fet skrift.

Industri er næringen som jobber best med systematisk HMS, og som i størst grad ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår. Helse- og sosial har best kunnskap om arbeidsmiljøregelverket. I tabellen er dette markert med grønne felt og kursiv skrift.

Tabell 3 gir en oversikt over de øvrige påstandene om næringene. De to første påstandene er mulige forklaringer for tilstanden i næringene, og den tredje påstanden går på tillit til Arbeidstilsynet. De to siste påstandene tar for seg hvorvidt inspektørene avdekker behov for regelverksendringer eller a-krim.

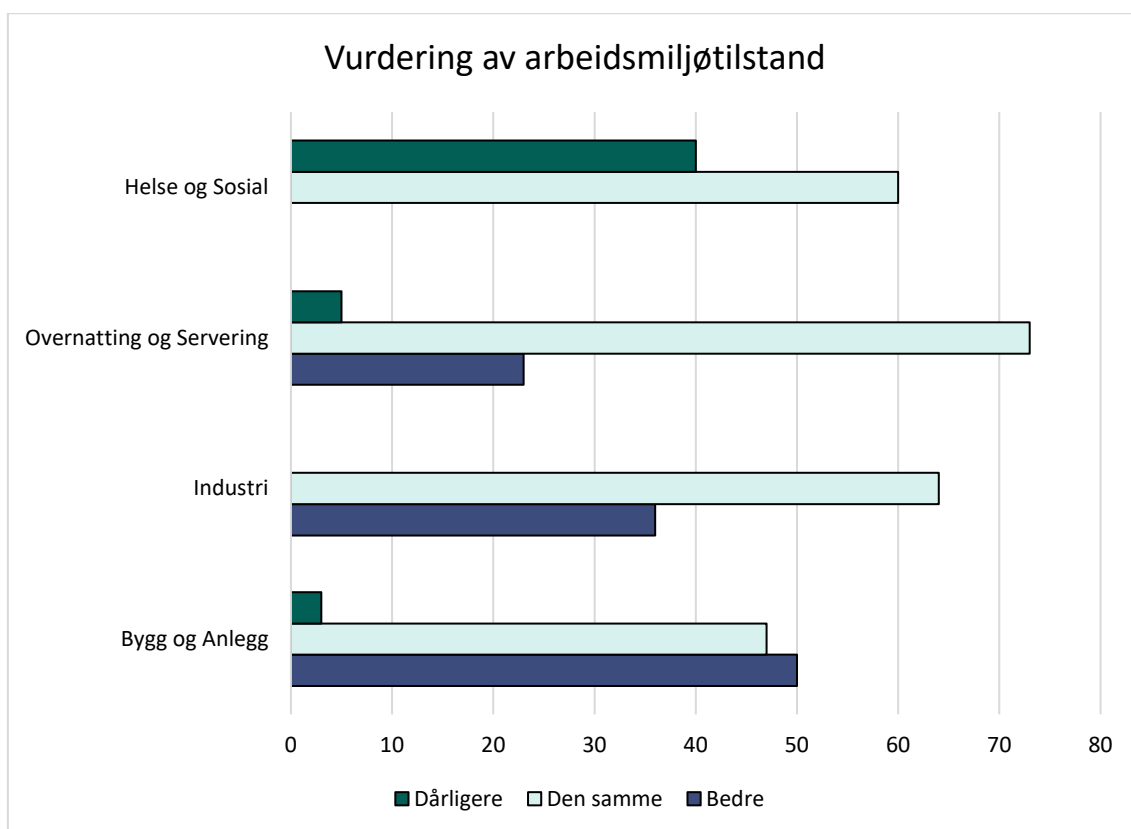
Tabell 3: Vurdering av øvrige påstander om næringene bygg og anlegg, industri, overnatting og servering, og helse og sosial.

Påstand	Bygg og anlegg	Industri	Overnatting og servering	Helse og sosial	Gjennomsnitt
Virksomhetenes manglende etterlevelse av regelverket skyldes ofte økonomiske hensyn	3,9	3,4	3,9	4,0	3,8
Virksomhetene opplever praktiske hindringer når de ønsker å etterleve regelverket	3,1	3,5	3,3	3,3	3,2
Virksomhetene har generelt høy tillit til Arbeidstilsynet	4,9	5,0	4,5	5,4	4,9
Jeg avdekker behov for regelverksendringer	3,8	3,4	4,3	3,5	3,8
Jeg avdekker saker jeg mistenker er a-krim når jeg fører tilsyn i denne næringen	3,9	2,7	4,2	1,5	3,2

I tabellen er størst grad av enighet (høyeste score) merket med fet skrift. Inspektørene er mest enige i at økonomiske hensyn ofte er årsaken til at virksomheter innen helse og sosial ikke følger regelverket. For industri er det mest av alt praktiske hindringer som står i veien når virksomheter ønsker å følge regelverket. Tillit til Arbeidstilsynet er størst i helse og sosial, men jevnt over scorer alle næringene høyt på dette punktet. Inspektørene som jobber med overnatting og servering er mest enig i påstanden om at de avdekker behov for regelverksendringer og mistanke om arbeidslivskriminalitet.

Inspektørene bes også vurdere den generelle arbeidsmiljøtilstanden i næringene de vanligvis fører tilsyn med, gjennom spørsmålet «Er ditt inntrykk at arbeidsmiljøtilstanden i denne næringen er dårligere, omtrent den samme eller bedre enn tidligere?». Svarene vises i figur 2. Det er helse og sosial som skiller seg negativt ut. 40 prosent av de 20 inspektørene som jobber primært med tilsyn innen helse og sosial, mener at arbeidsmiljøets tilstand er dårligere enn før.

Figur 2: Inspektørenes vurdering av arbeidsmiljøets tilstand i næringene bygg og anlegg, industri, overnatting og servering og helse og sosial.

Tilbakemeldingene kan være vanskelige å tolke siden noen inspektører har lang fartstid i Arbeidstilsynet, mens andre er relativt nytilsatte. Sammenligningen av dagens tilstand med «tidligere» kan være veldig forskjellig. Her hadde det vært mulig å la kun inspektører ansatt over en viss tidsperiode svare. Siden vi ønsket å inkludere flest mulig, var dette likevel noe alle kunne besvare.

Åpne svar for utvalgte næringer

Inspektørene fikk muligheten til å utdype svarene i fritekst under spørsmålet «Har du annen informasjon du vil dele om nevnte næring?» Under følger sammendrag av inspektørenes svar.

Åpne svar – bygg og anlegg

Stikkord:

- små virksomheter sliter med å følge regelverk
- risikovurderinger blir ikke gjennomført systematisk
- det er behov for veiledning gjennom trepartssamarbeidet

Når inspektørene blir bedt om å vurdere næringen, beskriver de at det er forskjell i arbeidsmiljøtilstanden avhengig av størrelse på virksomheten og hvilken næringsgruppering de tilhører. Når det gjelder størrelse på virksomheter, fremhever flere inspektører at de små og mellomstore virksomhetene sliter med å følge regelverket. De store virksomhetene klarer i større grad dette. Når det gjelder næringskoder, virker synet å være delt. En inspektør hevder at anleggsbransjen er bedre på HMS-arbeid sammenlignet med byggebransjen, mens en annen inspektør sier at næringskode har ingen betydning for hva de gjør på en byggeplass.

Et gjentakende poeng fra flere inspektører er at mindre virksomheter ofte ikke planlegger godt nok, ikke gjennomfører risikovurderinger på en systematisk måte, og har for generelle rutiner. Et eksempel på dette er arbeid i høyden. En inspektør hevder at virksomhetene ikke prøver å unngå å følge regelverket, men heller at det er mye rot hos virksomhetene. I tillegg kan det være en generell manglende interesse for å sette seg inn i arbeidsmiljøregelverket. En annen utfordring som en inspektør trekker frem, er at virksomhetene ofte har kjøpt et «ferdig system» for internkontroll. Systemet har gjerne for mange og for generelle rutiner. Selv om arbeidsgiver viser til overordnede risikovurderinger og rutiner, mangler prosjektspesifikke risikovurderinger. Dette kan sees i sammenheng med inspektørers innspill på muligheten for å styrke kontrollen av om byggherrene følger byggherreforskriften. Det kan også sees i sammenheng med innspill knyttet til kontroll av hovedentreprenørens påseplikt overfor underentreprenører. Inspektørene trekker også frem at næringen som helhet oppfattes å ha et behov for mer veiledning om regelverket. Flere nevner trepartssamarbeidet som inngangsvinkel, eller eventuelt gjennom skole- og utdanningsløp.

Åpne svar – industri

Stikkord:

- HMS-standarder blir bedre
- store virksomheter jobber best med HMS
- manglende kunnskap om BHT

I innspillene beskriver inspektørene en næring der HMS-standarden blir sakte men sikkert bedre. Også innen denne næringen vises det til forskjeller mellom små og store virksomheter på hvor godt virksomhetene jobber systematisk med arbeidsmiljø og HMS.

Inspektørene tegner et bilde hvor de små virksomhetene vanligvis har mindre ressurser og kunnskap innen arbeidsmiljø og HMS enn de store. Større virksomheter er hovedsakelig flinkere til å involvere arbeidstakerne og øke deres kunnskap og kompetanse om risiko og HMS-arbeidet. De mindre virksomhetene omtales som seriøse, men der lite ressurser fører til dårligere kunnskap om regelverket. Mange virksomheter gjennomfører gode tiltak, uten at dette er godt dokumentert gjennom risikovurderinger og handlingsplaner.

Flere inspektører trekker frem viktigheten av at virksomhetene har en god bestillerkompetanse av bedriftshelsetjenester (BHT). Dette handler om at noen virksomheter opplever å ha for liten kunnskap om hva bedriftshelsetjenestene kan tilby og hjelpe deres virksomhet med. Samtidig kan virksomhetene ha for lite kompetanse til å identifisere egne behov for arbeidsmiljøtiltak og tjenester fra bedriftshelsetjenestene. Noen inspektører nevner også at små virksomheter gjerne trenger bistand og veiledning i større grad enn det mellomstore og store virksomheter gjør. De virksomhetene som får god bistand fra bedriftshelsetjenesten, opplever å ha bedre systemer og oversikter for å identifisere sine behov og utfordringer.

I innspillene kommer det frem at enkelte verft og andre industrivirksomheter har en tendens til å sette bort mye av varmt arbeid (for eksempel sveising) og overflatebehandling (for eksempel maling) til innleide virksomheter. Enkelte av de innleide virksomhetene er registrert på næringskoder som utløser BHT-plikt. I disse tilfellene skal BHT kunne tilby helseovervåking til de aktuelle arbeidstakerne som blir utsatt for helseskadelige kjemikalier, støy og kreftfremkallende forbindelser og stoffer.

Flere av de innleide virksomhetene er derimot registrert som utleiery av arbeidskraft, hvor det ikke er BHT-plikt. Inspektøren beskriver det som utfordrende å følge opp disse virksomhetene med pålegg knyttet til helseovervåking. I flere tilfeller kan det også være utfordrende å bestemme hvem som har ansvaret for helseovervåkingen. Flere inspektører frykter at økt bruk av overtredelsesgebyr (OTG) kan føre til mindre tillitt og ærlighet i møte med Arbeidstilsynet.

En av inspektørene mener at næringen mangler kunnskap om trygg håndtering av kjemikalier, mens en annen opplever at opplæring ikke er tilstrekkelig ivare tatt på maskiner og utstyr.

Åpne svar – overnatting og servering

Stikkord:

- store utfordringer knyttet til HMS-arbeid
- useriøse aktører på tvers av virksomheter og hovedkontor
- bedring etter innføring av minstelønn

Flere av inspektørene beskriver at næringen, og kanskje særlig serveringsbransjen, har store utfordringer knyttet til blant annet systematisk HMS- arbeid og grunnleggende arbeidsvilkår. Noen eksempler som blir trukket frem er brudd på arbeidstidsbestemmelsene, manglende utbetaling av overtidstillegg og arbeid utført av ungdom.

Serveringsbransjen har også høy bruk av ekstravakter, noe som i praksis ofte er en ulovlig bruk av midlertidige ansettelser. Få virksomheter benytter BHT i tråd med kravene, og de har lite kontinuitet i det systematiske HMS-arbeidet. Det er fortsatt mange som ikke har internkontrollsystemer, og det er høy bruk av gjennomsnittsberegning av arbeidstid. Mange virksomheter forstår ikke hva gjennomsnittsberegning av arbeidstid er, eller hvordan snitt skal regnes ut.

Inspektørene påpeker utfordringene med at enkelte arbeidsgivere legger ned bedriften og starter opp igjen. At noen hovedkontor velger å organisere virksomhetene sine i ulike AS fremfor ulike avdelinger, er også en utfordring. Hovedkontorene beskrives som om de organiserer seg bort fra grenser for arbeidstid og overtid. De lokale lederne har dermed mindre påvirkningskraft på eget arbeidsmiljø. Det synes å være et ønske fra inspektørene om å enklere kunne følge useriøse aktører uavhengig av virksomhet, i tillegg til å kontrollere hovedkontor. I denne næringen trengs det godt samarbeid og informasjonsflyt mellom regulære tilsyn og a-krim, og mellom berørte etater.

Flere inspektører mener næringen vil ha godt av opplæring i form av blant annet webinarer og kampanjer. Dette gjelder spesielt for de små virksomhetene. Flere inspektører nevner spesifikt opplæring i arbeidstid.

Av positive beskrivelser av næringen, nevnes det at tilstanden er blitt bedre etter at allmenngjøring av tariffavtaler og minstelønn ble innført. Flere virksomheter har begynt å bruke timeregistreringssystemer og andre verktøy. Noen inspektører nevner også en positiv utvikling, og at utviklingen kan henge sammen med at Arbeidstilsynets prioriteringer i denne næringen.

Åpne svar – helse- og sosialtjenester

Stikkord:

- stor arbeidsbelastning og tidspress
- utfordringer med rekruttering
- stram økonomi betyr dårligere HMS-arbeid

Flere av inspektørene beskriver en næring med høy arbeidsbelastning og tidspress, og høyt sykefravær og gjennomtrekk av ansatte (turnover). Næringen sliter med å få rekruttert kvalifisert personale, og må ofte ty til innleie av arbeidskraft. Det meste av næringen det føres tilsyn med er kommunal. Dårligere råd i kommunene har ført til kutt i helsetjenestene. En av inspektørene påpeker at dette har ført til dårligere kår i en næring med mange kvinnelige ansatte, distriktsarbeidsplasser og mange ansatte med lav utdanning. Det nevnes også som en utfordring at tilsynene foregår på enkelte enheter, avdelinger og institusjoner, der en ideelt sett burde følge opp med tilsyn på et høyere nivå i organisasjonen.

Noen inspektører påpeker at kostnadskuttene i det offentlige fører til dårligere HMS-arbeid. Næringen har mange risikofaktorer forbundet med arbeidet sitt. En gjenganger er at det meldes relativt få avvik på arbeidsmiljøområdet, selv om de har mange som burde vært meldt. Dermed synliggjøres heller ikke den reelle arbeidsmiljøtilstanden i virksomhetene. Arbeidsbelastningen er så høy at de ikke klarer å arbeide systematisk forebyggende med andre risikoforhold som kan gi ansatte psykiske-, muskel- og skjelettplager. Inspektørene opplever at økonomiske og politiske hensyn står i strid med kravene om forsvarlig arbeidsmiljø i denne næringen. Flere inspektører påpeker at tilsyn viser at det er ønske og vilje til å jobbe med dette, men at næringen ikke har reell kapasitet.

Resultater – a-krim

Inspektører som jobber med a-krimtilsyn under Arbeidstilsynets mål 3, fikk lignende påstander som de øvrige inspektørene. Forskjellen var at påstandene var knyttet til aktørene de jobber med. Påstandene vurderes på en skala fra 1 (helt uenig) og 6 (helt uenig). For de neste tre tabellene betyr en høy gjennomsnittsscore at inspektørene som svarer er enige i påstandene, mens en lav score indikerer at de ikke er enige.

Tabell 4 viser at inspektørene er enige i at virksomhetene mangler kunnskap om arbeidsmiljøregelverket. Tabell 4 viser også at manglende etterlevelse av det samme regelverket er drevet av økonomiske hensyn.

Tabell 4: Påstand om aktørene, for inspektørene som oppgir at de jobber mest mot mål 3 (a-krim).

Påstand: Vurderes fra helt uenig (1) til helt enig (6)	Score
Virksomhetene jobber systematisk med forebyggende HMS-arbeid	2,2
Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår	2,6
Virksomhetenes manglende etterlevelse av regelverket skyldes ofte økonomiske hensyn	4,0
Virksomhetene opplever praktiske hindringer når de ønsker å etterleve regelverket	2,8
Virksomhetene har ofte manglende kunnskap om arbeidsmiljøregelverket	4,8
Virksomhetene har generelt høy tillit til Arbeidstilsynet	3,4

I tabell 5 vurderer inspektørene utsagn om hvordan Arbeidstilsynet jobber mot de samme aktørene. Alle påstandene får høy score, noe som betyr stor grad av enighet. Bruk av lokal kunnskap, tips som viktig kilde og behov for regelverksendringer, scorer alle veldig høyt.

Tabell 5: Påstand om hvordan Arbeidstilsynet jobber mot aktørene, for inspektørene som oppgir at de jobber mest mot mål 3 (a-krim).

Påstand: vurderes fra helt uenig (1) til helt enig (6)	Score
Jeg avdekker behov for regelverksendringer	4,9
Vi bruker egen lokal kunnskap når vi velger tilsynsobjekt	5,1
Tips til Arbeidstilsynet er en viktig kilde til utvelgelse av tilsynsobjekt	5,0
Mitt inntrykk er at a-kriminnsatsen bidrar til et bedre arbeidsliv	4,3

Tabell 6 viser de siste påstandene, der inspektørene skulle vurdere trusselaktørene i sitt geografiske nedslagsfelt. Her er det påstanden om at trusselaktørene rekrutterer arbeidskraft i utlandet som inspektørene er mest enige i. Påstanden om at trusselaktørene er en del av et internasjonalt kriminelt nettverk, er den inspektørene er minst enige i.

Tabell 6: Påstand om de lokale aktørene for inspektørene som oppgir at de jobber mest mot mål 3 (a-krim).

Påstand vurderes fra helt uenig (1) til helt enig (6)	Score
Vi har god oversikt over trusselaktørene i vårt geografiske nedslagsfelt	3,8
Trusselaktørene har i stor grad etablert virksomhet i arbeidsintensive bransjer	4,9
Trusselaktørene rekrutterer arbeidskraft i utlandet	5,4
Trusselaktørene er av utenlandsk opprinnelse	4,3
Trusselaktørene er en del av kriminelt nettverk	4,0
Trusselaktørene er en del av internasjonalt kriminelt nettverk	3,3

Inspektørene som svarer på spørsmålene som omhandler a-krim blir bedt om å utdype dersom de er enige i påstanden "Trusselaktørene har etablert virksomhet i arbeidsintensive bransjer". Felles for bransjene som oftest nevnes, er at de er del av bygge- og anleggsvirksomheten. Andre bransjer som nevnes hyppig er

- transport
- industri
- fiskeri
- renhold
- overnatting
- servering
- bilpleie

Noen virksomheter innen turisme, massasje og pleie- og skjønnhet blir også nevnt. I de utdypende svarene fremhever også inspektørene at sårbare utenlandske arbeidere med dårlige språkkunnskaper utnyttes. Jo mer avhengig de ansatte er av arbeidsgiver for å klare seg i Norge, dess vanskeligere blir det for dem å komme seg bort fra situasjonen. Inspektørene påpeker også at mange av arbeiderne som utnyttes, kvier seg for å stå frem, noe som gjør denne gruppen ekstra utfordrende å jobbe mot.

Resultater – innspill per næring

I denne delen av undersøkelsen hadde alle inspektørene muligheten til å registrere ett eller to konkrete innspill der de er bekymret for arbeidsmiljøtilstanden, uavhengig av hva de jobber med til vanlig. Inspektørene bedt om å velge næring, undernæring, samt arbeidsmiljøfaktor og undertema. Tipsene skulle utdypes videre i fritekst.

Under er utvalgte tips presentert. Næringene med flest tips kommer først. Alle tipsene er lest og vurdert, og vil bli videreformidlet internt i Arbeidstilsynet. Det gjelder også for innspillene som ikke er presentert i denne rapporten. Under næringene med flest tips, er de viktigste kommentarene beskrevet med stikkord.

Bygge- og anleggsvirksomheter

Stikkord:

- useriøsitet i privatmarkedet
- manglende kunnskap hos utenlandske arbeidstakere
- mulig arbeidslivskriminalitet

Små - og mellomstore virksomheter

I tilbakemeldingene som omhandler bygge- og anleggsvirksomheter er det flere inspektører som skiller mellom store virksomheter, og de mellomstore og små. De store virksomhetene jobber mot det profesjonelle markedet, der byggherreforskriften gjelder. Mange inspektører er derfor mest bekymret for mindre virksomheter i privatmarkedet. Disse virksomhetene preges i større grad av manglende kjennskap til regelverket, og større vilje til å omgå det. Inspektørene mener at de små virksomhetene i mindre grad har tilstrekkelige hjelpemidler på byggeplassene.

Av inspektørene beskrives et privatmarked der arbeidet gjøres på steder og tidspunkt med lavere risiko for å bli kontrollert. Én inspektør beskriver en økning i bruk av enkeltpersonforetak (ENK), som i sin tur bruker flere andre enkeltpersonforetak for å utføre arbeid. Her beskrives en ny situasjon, hvor det som fremstår som kompisgjenger med hvert sitt ENK bytter på hvem som inngår avtale med kunden. Dette er en organisering av arbeidet som gjør tilsyn mer krevende for Arbeidstilsynet.

Utenlandske arbeidstakere

Flere inspektører uttrykker også bekymring for utenlandske virksomheter og arbeidstakere med begrenset kjennskap, eller vilje, til å følge norsk regelverk. Disse virksomhetene har en betydelig representasjon i privatmarkedet, og mangler ofte en stedlig leder på byggeplassen.

Arbeidsgivere sørger ikke godt nok for at utenlandske arbeidstakere, med begrenset norsk kunnskap, tilrettelegger virksomhetens internkontroll på et språk arbeidstakerne forstår. Arbeidsplassene har ofte maler for rutiner, instruksjoner og opplæring fra anerkjente leverandører, men arbeidstakerne forstår ikke hvordan dette angår dem. Arbeidstakerne etterlyser heller ikke viktig sikkerhetsinformasjon. De har ofte ikke kjennskap til sentrale rettigheter de har, eller hvilke plikter arbeidsgiver skal følge opp. Noen utenlandske arbeidstakere kan tro at alle lover er for myndighetene. Inspektørene må da forklare at arbeidsmiljøloven er i hovedsak en vernelov for å sikre arbeidstakerne et forsvarlig arbeidsmiljø.

Ofte følger heller ikke arbeidsgivers representant opp kartlegging og risikovurdering, sikker jobb-analyser, vernerunder og så videre. Ifølge inspektørene er kombinasjonen av manglende oppfølging av tilsyn og fraværende ledelse noe som skaper utrygge arbeidsforhold for de ansatte.

Flere inspektører beskriver også et arbeidsmarked hvor utenlandske arbeidere åpenbart utnyttes. Ufaglærte arbeidere utfører ofte arbeid som skal utføres av faglærte, noe som fører til konkurransevridning i næringen. Små virksomheter med utenlandske eiere tar også gjerne på seg risikoutsatt arbeid, uten at de er klar over risikoen. Et eksempel på dette er asbestsanering. Utenlandske arbeidere har også ofte innkvartering med svært dårlig standard.

Mulig a-krim

Inspektører som jobber med a-krim beskriver bekymringer knyttet til

- svart arbeid
- utnytting av arbeidstakere
- falsk dokumentasjon, for eksempel timelister
- sikkerhetsrisikoer

Skildringer fra én inspektør beskriver disse utfordringene tydelig. Svart arbeid er lettere å utføre i byggebransjen, der virksomhetene bytter arbeidssted ofte og dermed er vanskeligere å følge opp. Videre beskriver inspektøren at ved tilsyn i slike tilfeller, så er gjengangeren at arbeidstakere og arbeidsgiver oppgir at den ansatte nettopp har begynt.

Dermed er ikke arbeidstakeren registrert i Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (Aa-registeret) eller Oppdrags- og arbeidsforholdsregisteret (OAR), og har heller ikke HMS-kort. Inspektøren beskriver at det ved krav om opplysninger, hvor Arbeidstilsynet ber om arbeidsavtale for arbeidstaker, normalt kommer svar i ettertid om at arbeidstakerne ikke lenger er ansatt i virksomheten. Inspektøren opplever dette som vanskelig å kontrollere når Arbeidstilsynet ikke kjenner til neste prosjekt arbeidstakerne arbeider på. Inspektøren ønsker at det innføres krav om registrering før oppstart og et ordentlig register for utsendte arbeidstakere, hvor Arbeidstilsynet har myndighet. Inspektøren uttrykker også bekymring for arbeidere på private hus, der arbeiderne som gjør jobben ikke registreres i noen register i Norge. Disse arbeiderne sendes ofte utenlands ved en eventuell personskaade.

En annen inspektør ønsker også krav til oppdatert informasjon som følger forhåndsmeldinger, i tilfeller der det kommer inn nye aktører i et prosjekt.

Andre tilbakemeldinger

Flere inspektører melder om for lite søkelys på det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i bygge- og anleggsnæringen. Dette viser seg i form av mangelfull, og ofte helt fraværende, vurdering av risikoforhold. Særlig gjelder dette ved arbeid i høyden og ved bruk av større maskiner og utstyr.

Noen inspektører melder også om manglende opplæring av arbeidstakere, og kanskje særlig av unge arbeidstakere og lærlinger.

Én inspektør opplever at BHT brukes for lite, av hensyn til kostnad. Inspektøren mener at verneombud i små virksomheter ofte står i en lojalitetskonflikt, noe som gjør at verneombud-vervet i praksis ikke har noen funksjon. Dermed kvier enkelte verneombud seg for å gjøre jobben sin, i frykt for å bli upopulære eller sanksjonert på arbeidsplassen.

Det er en rekke andre tilbakemeldinger innenfor denne næringen, blant annet

- mulig helsefare ved utstyr med påmontert vanntåke
- påskyver ved bruk av bordsag
- risikovurdering av innaskjærs dykking
- risikovurdering av vibrasjon
- bekymringer for mangelfull kartlegging av farlige stoffer i bygg som skal rives

Overnatting og servering

Stikkord:

- manglende kunnskap hos ledere
- synkende organisasjonsgrad
- behov for veiledning

Overnatting og servering beskrives av flere inspektører som en næring hvor både arbeidsgivere og arbeidstakere mangler grunnleggende kunnskap om HMS, lønn og arbeidsvilkår. Flere viser til at arbeidsgivere ofte gjennomfører korte og mangelfulle opplæringer.

I praksis fører dette til at mange virksomheter har en leder som ikke har oversikt over sitt ansvar for et forsvarlig arbeidsmiljø. Flere inspektører etterspør endret lovverk slik at det kan stilles større krav til opplæring av ledere. Én av inspektørene forteller at det er omfattende bruk av kontrakter med fastlønn som ikke gir allmenngjort lønn. Mange arbeidstakere har kontrakter med særlig ansvar og lederstilling, noe som ikke gir overtid, selv om personene ikke er ledere.

En annen konkret utfordring som nevnes av inspektørene, er svært lite kunnskap om verneombudets rolle. Verneombudet oppfattes gjerne som en mellomlederrolle med ansvar for HMS på vegne av arbeidsgiver. Det nevnes eksempler der nestledere, medeiere eller andre tett på ledelse, pekes ut til å få verneombudsrollen. Dette fører til en manglende forståelse av at HMS skal utføres i samarbeid mellom to parter, der arbeidsgiver har ansvaret og verneombudet medvirker på vegne av de ansatte.

Inspektørene påpeker at næringen har en lav og synkende organisasjonsgrad. Mange virksomheter vet ikke lenger hva en tillitsvalgt er. Utfordringen er blant annet at de som da blir pekt ut som tillitsvalgte, ikke representerer noe fagforbund. Dermed har de verken opplæring eller en organisasjon i ryggen når de skal ta opp saker på vegne av de ansatte. Dette er særlig utbredt i næringer med lav grad av organisering, som servering og butikk/varehandel. Inspektørene melder at utfordringene knyttet til dette er blitt verre de siste 10 årene.

Ifølge inspektørene fører manglende kunnskap hos flere nøkkelpersoner i virksomhetene til en rekke utfordringer. Mange mangler kunnskap om arbeidskontrakt, allmenngjort lønn, regler for arbeidstid og overtidsgodtgjørelse. Det fører også til en manglende forståelse, og feil bruk, av BHT-tjenesten.

For å heve kunnskapsnivået og standarden i næringen, ønsker mange av inspektørene mer opplæring, opplysningskampanjer og målrettet kommunikasjonsarbeid. Økt forståelse og kunnskap vil også kunne bedre arbeidsgivers bestillerkompetanse til BHT. Opplæring vil også kunne bidra til bedre og mer spesifikke risikovurderinger, og økt medvirkning av både verneombud og ansatte.

Undervisning

Stikkord:

- lærere utsettes for vold og trusler

Samtlige av tilbakemeldingene innen undervisnings omhandler arbeidspress, vold og trusler. Én av inspektørene påpeker at det kommer mange tips, og at det er en del ulykkesoppfølging, knyttet til vold og trusler. Flere inspektører beskriver en hverdag hvor hver enkelt skole ofte må følge opp og jobbe med konsekvensene av disse utfordringene, selv om dette er noe som berører hele næringen. Inspektørene nevner også samtaler med lærere som føler at de står helt alene når slike hendelser skjer. Det er også flere tilbakemeldinger med bekymring for økt arbeidsbyrde, og at lærere i praksis fungerer som sosialarbeidere for utsatte elever.

Flere inspektører påpeker at det er velkjent at vold og trusler er et økende problem, både gjennom oppslag i media og [STAMIS faktabok \(stami.no\)](http://stami.no). I tillegg har Arbeidstilsynets egne tilsyn på Østlandet i 2018 avdekket de samme utfordringene. Disse tilsynene ble gjennomført like etter at bestemmelsen om vold og trusler ble konkretisert i [arbeidsmiljølovens § 23A \(arbeidstilsynet.no\)](http://arbeidstilsynet.no) fra 1. januar 2017.

Flere inspektører påpeker at skoleeier må ta mer ansvar for å løse utfordringene med vold og trusler, og at næringen må etablere et felles systematisk HMS-arbeid. Flere mener også at aktiviteten Arbeidstilsynet har hatt mot undervisning, ikke har oppnådd ønskelig effekt. De mener at dette bør være et prioritert område for Arbeidstilsynet i nær fremtid.

Industri

Stikkord:

- holdningsutfordringer knyttet til kjemikaliebruk
- sammenstilling av nyere og eldre maskiner uten risikovurdering

Tilbakemeldingene innen industri gjelder en rekke ulike arbeidsmiljøforhold. Noe som gjentas av flere inspektører, er utfordringer knyttet til kjemikaliebruk. Flere inspektører beskriver en økning i utenlandske arbeidstakere i verkstedbransjen, med andre holdninger til bruk av kjemikalier. Utenlandske arbeidstakere har i mindre grad kultur for å stille spørsmål til arbeidsgiver om fare, helse eller manglende ventilasjon. De bruker også verneutstyr i mindre grad enn norske arbeidstakere. En inspektør beskriver hvordan utenlandske arbeidstakere ikke er kjent med regelverket og sine rettigheter. Inspektøren skriver også at utenlandske arbeidstakere ofte ikke tør å melde kritikkverdige forhold, selv når de kan melde anonymt eller har inspektører på tomannshånd. Flere inspektører etterspør bedre kunnskap om kjemikaliebruk for utenlandske ansatte, og ønsker at Arbeidstilsynet gjennomfører flere tilsyn som retter seg mot dette.

Én inspektør viser til tilfeller hvor virksomheter utvikler og setter sammen nyere maskiner med eldre maskiner, uten å tenke på at dette da blir en sammenstilt maskin. Da er det også krav om å gjennomføre en risikovurdering, og i noen tilfeller oppdatering av dokumentasjon på CE-merkingen.

Andre innspill gjelder blant annet

- støy og forurensning
- manglende vern av bevegelige deler på maskiner og arbeidsutstyr
- manglende kartlegginger og risikovurderinger

Varehandel, reparasjon av motorvogner

Stikkord:

- manglende kunnskap om kjemikalier og verneutstyr
- undergraving av godkjenningsordningen for bilpleie
- mistanke om a-krim i matvareindustri

Under denne hovednæringen er det bransjene bilpleie og varehandel som har de fleste tilbakemeldingene. Flere inspektører beskriver at bransjene har manglende systematisk arbeidsmiljøarbeid, til tross for høy risiko. For arbeidstakere innen bilpleie beskrives en hverdag hvor arbeidstakerne må jobbe lange dager til lav lønn. Ofte jobber de i dårlige lokaler uten luftavtrekk eller dagslys, for eksempel i parkeringskjellere på kjøpesentre.

Arbeidstakerne vet ofte ikke noe om kjemikalierne de bruker eller hvilket verneutstyr som skal brukes. Arbeidsgiverne ordner heller ikke med nødvendige arbeidsklær eller verneutstyr. Arbeidstakerne er som regel utenlandske og vet ikke hvilke rettigheter de har.

Selv om [godkjenningsordningen for bilpleie, hjulskift og hjullagring \(arbeidstilsynet.no\)](http://arbeidstilsynet.no) kom på plass i fjor, er det fortsatt mange virksomheter som ikke har søkt om godkjenning, selv om de er kjent med ordningen. Inspektører beskriver at de i flere av tilsynene har mistanke om svart arbeid og NAV-svindel. Det er også manglende arbeidsavtaler. Inspektørene blir ofte møtt med påstander fra arbeidsgiver om at den aktuelle arbeidstakeren ikke jobber, men bare hjelper til, eller at arbeidstakeren startet i går.

En av inspektørene beskriver hvordan godkjenningsordningen undergraves av noen virksomheter. Virksomhetene søker om en særlig arbeidstillatelse til arbeid på kjøretøy fra Statens Vegvesen, noe betyr at de ikke trenger å søke Arbeidstilsynet om godkjenning. Tillatelsen fra Statens Vegvesen dekker ikke kravene som er i Arbeidstilsynets godkjenningsordning, og virksomhetene unndrar seg dermed krav til HMS-kort. Virksomhetene har også arbeidstakere som jobber svart, og som tilfeldigvis "akkurat har startet" når Arbeidstilsynet kommer på tilsyn.

Det er ingen minstelønn i bilpleiebransjen, og mange tjener dårlig. Tilsynene avdekker ofte at arbeidstakerne jobber mye uten overtidsbetaling. Dette er ofte på den første arbeidsplassen for innvandrere. Mange av arbeidsgiverne og -takerne i bransjen har også dårlige norskkunnskaper, og sliter med å forstå påleggene Arbeidstilsynet gir.

Varehandel beskrives som en bransje med

- mye press
- små marginer
- mange unge ansatte
- mange midlertidig ansatte
- høy turnover

Å jobbe i varehandelbransjen innebærer gjerne tunge løft, ensformig og stående arbeid, stress og alenearbeid. Relevante risikoforhold som nevnes av inspektørene er muskel- og skjelettplager og organisatoriske og psykososiale arbeidsbetingelser.

Flere inspektører ønsker økt aktivitet mot bransjen ved bruk av både tilsyn og veiledning. Inspektørene nevner også kjedetilsyn som en mulighet for å få mer effekt.

Flere inspektører løfter frem forskjeller mellom store og små virksomheter. Sistnevnte har ofte ikke tilfredsstillende kunnskap om ergonomi. Derfor har små virksomheter også mindre fokus på alle tiltak som kan forebygge muskel- og skjelettplager og andre relaterte plager.

Inspektører nevner også matvareindustri i sammenheng med mulig a-krim. Mer konkret nevnes enkelte frittstående butikker, kjøtt- og brødproduksjon, samt distribusjonsledd til disse virksomhetene. Mange av de frittstående butikkene har ingen krav til kompetanse. Arbeidsgivere og ansatte er i hovedsak utenlandske. De betaler ofte svært lav lønn. Det er også mistanke om svart arbeid og ulovlig arbeid.

Produksjonsbedriftene for kjøtt og brød er ofte vanskelig å finne, med utstrakt bruk av nattarbeid. Arbeidstilsynets inspektører kan avdekke HMS-utfordringer i disse virksomhetene, men det er verken allmenngjort lønn eller krav om personalliste. Én av inspektørene hevder at flere kriminelle nettverk har virksomheter innen dette segmentet. Inspektøren forklarer også at flere av de kriminelle nettverkene har gått over til kjøtt- og brødproduksjon fra bransjer som nå blir mer kontrollert, som servering og bilpleie.

Jordbruk, skogbruk og fiske

Stikkord:

- stor andel utenlandske arbeidstakere
- høyt arbeidspress
- manglende sikkerhet

Innspillene under denne hovednæringen gjelder først og fremst bransjene fiske og akvakultur. Bransjene har stor andel utenlandske arbeidstakere. Norske eiere bruker også utenlandske formenn og underledere, som ikke er kjent med krav til HMS i norsk arbeidsliv. Mange utenlandske formenn har lite innflytelse på organiseringen, har minstelønn tross lederstilling, og har veldig lange arbeidsdager uten reell mulighet til å påvirke egen arbeidssituasjon. Bransjene har en utfordring med arbeidstid, blant annet er det stort gjennomtrekk av arbeidstakere. Arbeidstakere opplever seg også presset til å jobbe lange vakter.

Andre innspill innen havbruk gjelder blant annet

- manglende bruk av internkontrollsystemer
- manglende rekkverk på fôrflåte
- risiko med hodekappemaskiner
- språkutfordringer

Når det gjelder tilbakemeldingene innen jordbruk, handler disse blant annet om avløsernes arbeidsforhold. Mange utenlandske arbeidstakere jobber under uverdige forhold, og med tidvis dårlig innkvartering.

Transport og lagring

Stikkord:

- mye a-krim
- ønske om allmenngjøring i varebilsegmentet
- mer transport gjennom plattformsselskaper

Samtlige av innspillene under denne hovednæringen gjelder transportbransjen. Bransjen beskrives som delvis useriøs og med mye a-krim. Én av inspektørene beskriver bransjen som et eksempel på moderne slaveri. Inspektøren nevner også at det er behov for allmenngjøring for mindre varebiler (et behov som også ble etterspurt av [Yrkestrafikkforbundet i 2022 \(nemdene.no, PDF\)](#)). Mange aktører mangler kunnskap om, og respekt for, HMS og regelverk. Mange oppdragstakere står uten reelle arbeidstakerrettigheter, og oppdragsgivere unndrar seg arbeidsgiverplikter. Det er lave kvalifikasjonskrav for å starte opp virksomhet i denne bransjen, og lave krav til hvem som kan ansettes. Som inspektør er det vanskelig å møte arbeidstakere på tilsyn, siden de er ute på vei. Ofte jobber de også om natten.

En annen utfordring er at det opereres med døgnpris, turpris, dagspris og så videre. Virksomhetene kan ikke dokumentere eller synliggjøre at sjåførene ved eksempelvis døgnpris får minimum anstendig lønn og overtidsgodtgjørelse. Arbeidstidsordninger er svært ofte etter kjøre- og hviletid, og inspektørene ser sjelden arbeidsplaner som er reelle ut fra hvordan arbeidstakerne egentlig arbeider. Bransjen preges sterkt av manglende arbeidskraft, noe som gjør at opplæringen i systematisk HMS, arbeidstid og lønn er svært varierende. Styrings- og planleggingssystemer vanskeliggjøres da det ofte er bestiller av oppdrag som regulerer arbeidshverdagen.

Transportbransjen er en bransje med høyt press på priser, og norske virksomheter opplever konkurranse fra østeuropeiske selskaper som kjører kabotasje i Norge. Dette fører til at aktører som i utgangspunktet vil være seriøse, også tøyser grensene. Flere av inspektørene ønsker høyere aktivitet mot denne bransjen. Et spesifikt ønske er flere tilsyn hos bestillere og hovedleverandører for å følge opp deres påseplikt. Noen transportvirksomheter kjører for store selskaper som styrer sjåførenes kjøreruter. Når arbeidsdagen strekkes slik at det blir brudd på arbeidstidsbestemmelsene, bør oppdragsgiver ta sin del av ansvaret. Siden varebilsegmentet ikke er omfattet av verken kjøre- og hviletidsbestemmelsene eller allmenngjøringsforskriften, blir det mer og mer av denne type transport. Disse aktørene har ofte ingen kontoradresse, og det kan være vanskelig for inspektørene å finne bilene når de for eksempel skal følge opp tips. Det har også blitt mer transport med private biler som leverer pakker hjem til folk, via såkalte plattformsselskaper.

Helse- og sosialtjenester

Stikkord:

- store utfordringer
- manglende informasjon til arbeidsmiljøutvalg og ledelse
- mange negative helseutfall

Innen helse- og sosialtjenester handler de aller fleste tilbakemeldingene om pleie- og omsorgstjenestene. Pleie- og omsorgstjenestene beskrives som en næring med høyt arbeidspress, trang økonomi, store arbeidsmiljøutfordringer og negativ utvikling. Én inspektør skriver at mange mellomledere har for stor arbeidsbelastning, og mangler muligheter og støtte i HMS-arbeidet. HMS-styringslinja fungerer ofte dårlig, noe som fører til at arbeidsmiljøutvalget og øverste ledelse ikke får informasjon om status. Inspektøren påpeker også at avvik og rapportering om skader og hendelser og ulykker sannsynligvis er underrapportert.

Av arbeidsmiljøutfordringer innen helse og sosial nevnes for eksempel

- ubalanse mellom oppgaver og ressurser
- stress
- tunge løft
- krysspress
- vold og trusler

Negative helseutfall er blant annet muskel-, skjelett- og psykiske plager. Flere inspektører ønsker høyere aktivitet mot denne næringen. Én inspektør ønsker at det opprettes tettere samarbeid med Statsforvalteren, som også ser på arbeidsmiljøfaktorer i sine tilsyn.

Det er også tilbakemeldinger om forhold ved barnehagesektoren. Barnehagene har sammensatte arbeidsmiljøutfordringer knyttet til

- utagerende barn
- ubekvemme løft og arbeidsstillinger
- smitte og hygiene
- høye emosjonelle krav
- støy
- høyt sykefravær

Sektoren kjennetegnes av høy turnover og manglende bemanning. Én inspektør nevner flere erfaringer hvor arbeidstakerne stadig opplever hendelser og belastninger som lite synlig i det daglige arbeidsmiljøet. Utagering og vold blir ikke alltid fulgt opp eller avviksregistrert, på grunn av manglende systematisk HMS-arbeid eller relasjoner til barnet. Tilbakemeldingen inkluderer også ønske om at Arbeidstilsynet gjennomfører flere tilsyn. Da kan sektoren bli i bedre stand til å arbeide mer systematisk forebyggende med eget arbeidsmiljø, og arbeide kunnskapsbasert over tid. Inspektøren forsøker også å se disse tilsynene i en større samfunnssammenheng: Godt HMS-arbeid i barnehagesektoren kan bidra til tryggere barn, mindre utagering og en positiv ringvirkning oppover i skolesektoren.

Forretningsmessig tjenesteyting

Stikkord:

- utnyttelse av utenlandske arbeidstakere

Tilbakemeldingene gjelder arbeidsforhold innen renholdsbransjen, turistbransjen og skjønnhetsbransjen.

Renholdsbransjen beskrives av én inspektør som en underkontrollert bransje. Det er stor andel utenlandske arbeidstakere, og også mange utenlandske arbeidsgivere som har opprettet norske virksomheter. Det er lite krav til formalkompetanse i bransjen, og stort potensiale for utnyttelse av utenlandske arbeidstakere når det gjelder lønn og arbeidstid. En annen inspektør ønsker muligheten for å sanksjonere virksomheter med overtredelsesgebyr (OTG) for brudd på påseplikten.

En av inspektørene mener [den nye godkjenningsordningen for renholdsvirksomheter \(arbeidstilsynet.no\)](https://arbeidstilsynet.no) har ført til en bedring i bransjen, spesielt med tanke på HMS-kort. Flere påpeker likevel at det er utfordrende å få en del av de små renholdsvirksomhetene til å søke, og ikke minst skjønne at de må opprettholde godkjenningen.

Flere inspektører ønsker mer innsats mot opplevelsesturisme-bransjen. Der har sysselsettingen økt de siste årene, spesielt i Nord-Norge. Dette er en bransje med en stor andel utenlandsk arbeidskraft. De ansatte jobber ofte i mange roller innenfor én og samme stilling, for eksempel båtfører, sjåfør, renholder, kokk og guide.

Mange virksomheter etableres ved sesongstart og avvikles ved sesongslutt. De utenlandske arbeiderne ønsker ofte å jobbe mest mulig når de er i Norge, med økt sannsynlighet for at både arbeidstidsbestemmelser og lønnsbestemmelser ikke blir overholdt. Det er heller ikke gitt at de forholder seg til andre etaters regelverk, som for eksempel

- skatte- og avgiftslovgivingen
- utlendingslovgivningen,
- matsikkerhetslovgivningen
- transportlovgivningen

Enkelte virksomheter i turistbransjen leier inn arbeidskraft fra nettsider der personer delvis jobber for kost og losji og virksomhetene gjerne betaler valgfri lønn. Bransjen tilbyr opplevelser i samspill med overnatting og servering. Likevel kan ikke Arbeidstilsynet kontrollere allmenngjort lønn, siden de ifølge riksavtalen med overnatting og servering holdes utenfor.

Én av inspektørene ønsker mer aktivitet mot virksomheter som driver med hud- og kroppspleie. Inspektøren beskriver skjønnhetsbransjen som en bransje som i stor grad er preget av useriøsitet, blant annet med tanke på arbeidsavtaler og lønn.

Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning

Én av inspektørene som har gitt tilbakemelding på denne bransjen, mener at dette er en bransje som Arbeidstilsynet bør ha større aktivitet mot. Spesielt nevnes organisatorisk og psykososialt arbeidsmiljø. En annen inspektør er inne på samme tematikk og refererer til resultater i NAV-tilsynene. Resultatene viste mangelfull opplæring, stort arbeidspress og høyt stressnivå.

Bergverksdrift og utvinning

Tilbakemeldingene i denne næringen gjaldt bekymring for at det er mangelfull opplæring på maskiner og utstyr, samt for lite kunnskap om kvartsstøv.

Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning

Én inspektør beskriver en hovednæring som driver arbeid med høy risiko, og hvor Arbeidstilsynet bør legge inn mer innsats. En av inspektørene som jobber med a-krim ønsker mer fokus på olje- og gassektoren (deriblant oljeservice). Sektoren er viktig for lønnsutviklingen i samfunnet, og kanskje særlig viktig for arbeidstidsmodeller og organisering av arbeidet. Inspektøren beskriver en næring som drives med utstrakt overforbruk av ulike arbeidstidsmodeller, som igjen forverrer arbeidshelsen til mange arbeidstakere. Dette er en standard som anvendes i stadig flere bransjer, blant annet innen bygg og anlegg. Med organisering av arbeidet menes utstrakt bruk av lange leverandørkjeder. Her mister Arbeidstilsynet mulighet for å kontrollere leverandører som er lengst unna hovedenheten. Dette kompliserer Arbeidstilsynets sanksjonsbruk, siden premissgiver for arbeidsutførelsen ikke blir, eller kan bli, holdt ansvarlig.

Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter

En av tilbakemeldingene her gjelder alpinanlegg, og inspektøren ønsker økt aktivitet mot denne bransjen. Mange ansatte kjører tråkkemaskiner, snøskutere, ATV og traktorer i bratt terreng, med den risikoen dette medfører. Her er det en rekke tema som bør undersøkes nærmere, blant annet forebyggende faktorer og teknisk kontroll av utstyr.

En annen inspektør mener mange innen denne bransjen har både manglende økonomi, evne og vilje til systematisk HMS-arbeid og involvering av medarbeidere og tillitsvalgte. I tillegg har inspektøren en mistanke om underrapportering av ulykker og nestenulykker.

Omsetning og drift av fast eiendom

Det ene tipset i denne næringen kom fra en inspektør som jobber med a-krim. Inspektøren beskriver en næring som ser mulighet for rask og høy profitt. Dette fører gjerne til en lang rekke med underleverandører og tilbydere av arbeidskraft som, av profitthensyn, ikke etterlever arbeidsmiljøstandarden i Norge. Dette er en næring hvor det ofte kan være vanskelig å plassere ansvar.

Avsluttende kommentarer

I denne rapporten har omtrent halvparten av Arbeidstilsynets inspektører delt noe av den kunnskapen om det norske arbeidsmarkedet som de har fått gjennom tilsyn. Inspektørene har hatt muligheten til å vurdere næringen de hovedsakelig har tilsyn i, og har også hatt mulighet for å komme med konkrete tips om arbeidsmiljøfaktorer i andre næringer. Inspektører som jobber med a-krim har hatt mulighet til å komme med tips som omhandler lokale og nasjonale trusselaktører.

Kunnskapen som formidles i rapporten må ikke sees som en beskrivelse av tilstanden i næringene og bransjene som er omtalt. Arbeidstilsynet skal ikke gjennomføre tilsyn i et gjennomsnitt av norske virksomheter, men rette innsatsen mot næringer og virksomheter med høy risiko for negative helseutfall, a-krim og useriøsitet.

Tilbakemeldingene fra inspektørene er likevel svært nyttig for intern styring i Arbeidstilsynet. Tilbakemeldingene brukes som et underlag for å vurdere hvor, og hvordan, Arbeidstilsynet skal rette innsatsen sin i tiden fremover, og hvordan dette kan gjøres mest mulig effektivt. Intern kunnskapsformidling om utfordringer, trender og trekk i en bransje, kan systematisk brukes for å danne et oppdatert og praktisk informert utfordringsbilde.

Kunnskapen kan også bidra til at nye trender og utfordringer i arbeidslivet oppdages tidligere, både av Arbeidstilsynet og andre. Arbeidstilsynet bør kunne identifisere nye og endrede måter å jobbe på. Slik kan Arbeidstilsynet identifisere hvilke arbeidsmiljøutfordringer nye arbeidsformer har, og være oppdatert på reelle risikofaktorer og utfordringer innen de ulike bransjene. Systematisk innsamling av innsikt vil kunne bidra til at Arbeidstilsynet kan gjennomføre kvalitativt enda bedre tilsyn.

De siste årene har vi sett omveltninger i arbeidslivet, som for eksempel gjennom ny teknologi, plattformarbeid, pandemi og utstrakt arbeid på hjemmekontor. Dette er faktorer som bidratt til store endringer i arbeidslivet, og som er vanskelig å forutse. Det er også utfordrende å vurdere den fulle konsekvensen av disse faktorene. Et aktuelt eksempel er fremveksten av kunstig intelligens, og debatten om hvordan dette vil påvirke arbeidslivet. Arbeidstilsynet trenger tidlig kunnskap om ny teknologi og andre drivere som påvirker arbeidslivet. Arbeidstilsynets inspektører vil sannsynligvis være de første som merker konsekvensene av dette. Gjennom typen tilbakemeldinger som er bruk i denne undersøkelsen, kan inspektørene tidlig dele sine erfaringer.

Rapporten har en pragmatisk og metodisk tilnærming, noe som har flere styrker og svakheter. En slik måte å hente inn informasjon på har gitt god plass for inspektørene til å dele både kunnskap, erfaringer og personlige meninger. Samtidig er det utfordrende å ikke kunne stille oppfølgingsspørsmål, eller be om presiseringer der vi har vært usikre på meningsinnholdet. Hva betyr det for eksempel hvis kun én inspektør kommer med et oppsiktvekkende innspill innen en bransje, der mange har svart? For noen bransjer er innspillene svært sprikende, med mange innfallsvinkler og tema. For andre bransjer virker det som om inspektørene har en tydelig og felles oppfatning av hva de største utfordringene er.

For å kunne jobbe godt og kunnskapsbasert i tilsynene, trenger Arbeidstilsynet praksisbasert kunnskap. Denne rapporten vil kunne over tid, og gjennom flere innsamlinger, være med å danne et robust grunnlag for bedre og likere tilsyn. Det kan gi bedre myndighetsutøvelse. Undersøkelsen skal gjennomføres årlig, og det er naturlig å diskutere hvorvidt også flere i Arbeidstilsynet har samme form for, og eventuelt annen nyttig bransjekunnskap som Arbeidstilsynet kan inkludere i undersøkelsen. Med årlige undersøkelser vil vi ha en unik mulighet til å både avdekke og overvåke trender som er viktige for Arbeidstilsynet å kjenne til.

Referanser

- [1] Arbeidstilsynet, «Fremtidens arbeidsliv», *Innsikt - analysenytt fra Arbeidstilsynet*, bd. 2022, nr. 6, 2022

Vedlegg: Spørreskjemaet

Signal - Arbeidstilsynets bransjekunnskap

Arbeidstilsynet jobber etter tre overordnede mål:

1. Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet
2. Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår
3. Arbeidslivskriminalitet skal avdekkes og bekjempes

1) Velg det som passer best for deg

- Jeg jobber mest med forebyggende tilsyn under mål 1 "Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet"
- Jeg jobber mest med tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 2: "Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår"
- Jeg jobber mest med A-krim tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 3: "Arbeidslivskriminalitet skal avdekkes og bekjempes"

- Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:
- Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:
- Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:
- Jeg jobber mest med tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 2: "Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår"
- Jeg jobber mest med forebyggende tilsyn under mål 1 "Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet"

Vi ber deg nå om å velge hvilken bransje du jobber mest med tilsyn i, og uttale deg om tilstanden i den bransjen. Vi er altså ute etter en vurdering av bransje som helhet, ikke kun virksomhetene du har ført tilsyn med. Under kan du i nedtrekksmenyen velge næringshovedområde og deretter næring. Hvis du har jobbet like mye i flere bransjer, velger du den bransjen det er mest aktuelt å rapportere om.

2) Hvilken bransje jobber du mest med tilsyn i?

- Næringshovedområde
- Næring

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:

- Jeg jobber mest med tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 2: "Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår"
- Jeg jobber mest med forebyggende tilsyn under mål 1 "Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet"

3) Din vurdering av denne bransjen

Helt uenig, Nokså uenig, Litt uenig, Litt enig, Nokså enig, Helt enig:

- Virksomhetene jobber systematisk med forebyggende HMS-arbeid
- Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår
- Virksomhetenes manglende etterlevelse av regelverket skyldes ofte økonomiske hensyn
- Virksomhetene opplever praktiske hindringer når de ønsker å etterleve regelverket
- Virksomhetene har ofte manglende kunnskap om arbeidsmiljøregelverket
- Virksomhetene har generelt høy tillit til Arbeidstilsynet

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:

- Jeg jobber mest med tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 2: "Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår"
- Jeg jobber mest med forebyggende tilsyn under mål 1 "Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet"

4) Din vurdering av hvordan Arbeidstilsynet jobber mot denne bransjen

Helt uenig, Nokså uenig, Litt uenig, Litt enig, Nokså enig, Helt enig:

- Jeg avdekker behov for regelverksendringer
- Jeg identifiserer og fører tilsyn med virksomhetene som har størst behov for tilsyn
- Jeg avdekker saker jeg mistenker er A-krim når jeg fører tilsyn i denne bransjen
- Jeg bruker prediksjonsindeksen når jeg velger tilsynsobjekt i denne bransjen
- Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig virkemiddelbruk
- Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig reaksjonsmiddelbruk
- Når jeg fører tilsyn er det klart for meg hva som er godt nok

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:

- Jeg jobber mest med tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 2: "Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår"
- Jeg jobber mest med forebyggende tilsyn under mål 1 "Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet"

5) Er ditt inntrykk at arbeidsmiljøtilstanden i denne bransjen er dårligere, omtrent den samme eller bedre enn tidligere

- Dårligere
- Omtrent den samme
- Bedre

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:

- Jeg jobber mest med tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 2: "Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår"
- Jeg jobber mest med forebyggende tilsyn under mål 1 "Virksomhetene arbeider systematisk med forebyggende arbeidsmiljø, helse og sikkerhet"

6) Har du annen informasjon du vil dele om nevnte bransje?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig virkemiddelbruk" inneholder noen av disse alternativene:

- Litt uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

7) Du har svart at du er uenig i at Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig virkemiddelbruk i denne bransjen. Kan du utdype?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig reaksjonsmiddelbruk" inneholder noen av disse alternativene

- Litt uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

8) Du har svart at du er uenig i at Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig reaksjonsbruk i denne bransjen. Kan du utdype?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:

- Jeg jobber mest med A-krim tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 3:
"Arbeidslivskriminalitet skal avdekkes og bekjempes"

9) Din vurdering av aktørene du fører tilsyn med

Helt uenig, Nokså uenig, Litt uenig, Litt enig, Nokså enig, Helt enig:

- Virksomhetene jobber systematisk med forebyggende HMS-arbeid
- Virksomhetene ivaretar seriøse og anstendige arbeidsvilkår
- Virksomhetenes manglende etterlevelse av regelverket skyldes ofte økonomiske hensyn
- Virksomhetene opplever praktiske hindringer når de ønsker å etterleve regelverket
- Virksomhetene har ofte manglende kunnskap om arbeidsmiljøregelverket
- Virksomhetene har generelt høy tillit til Arbeidstilsynet

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene:

- Jeg jobber mest med A-krim tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 3: "Arbeidslivskriminalitet skal avdekkes og bekjempes"

10) Din vurdering av hvordan Arbeidstilsynet jobber mot disse aktørene

Helt uenig, Nokså uenig, Litt uenig, Litt enig, Nokså enig, Helt enig:

- Jeg avdekker behov for regelverksendringer
- Jeg identifiserer og fører tilsyn med virksomhetene som har størst behov for tilsyn
- Jeg bruker prediksjonsindeksen når jeg velger tilsynsobjekt i denne bransjen
- Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig virkemiddelbruk
- Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig reaksjonsmiddelbruk
- Når jeg fører tilsyn er det klart for meg hva som er godt nok
- Det velges tilsynsobjekt ut fra tverretatlige interesser
- Vi bruker egen lokal kunnskap når vi velger tilsynsobjekt
- Tips til Arbeidstilsynet er en viktig kilde til utvelgelse av tilsynsobjekt
- Mitt inntrykk er at a-kriminnsatsen bidrar til et bedre arbeidsliv

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig virkemiddelbruk" inneholder noen av disse alternativene:

- Litt uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

11) Du har svart at du er uenig i at Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig virkemiddelbruk mtp virksomhetene du fører tilsyn med. Kan du utdype?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Jeg mener Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig reaksjonsmiddelbruk" inneholder noen av disse alternativene:

- Litt uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

12) Du har svart at du er uenig i at Arbeidstilsynet har en hensiktsmessig reaksjonsbruk mtp virksomhetene du fører tilsyn med. Kan du utdype?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Velg det som passer best for deg" inneholder noen av disse alternativene

- Jeg jobber mest med a-krim tilsyn innenfor Arbeidstilsynets mål 3: "Arbeidslivskriminalitet skal avdekkes og bekjempes"

13) Din vurdering av aktørene i ditt geografiske nedslagsfelt

Helt uenig, Nokså uenig, Litt uenig, Litt enig, Nokså enig, Helt enig:

- Vi har god oversikt over trusselaktørene i vårt geografiske nedslagsfelt
- Trusselaktørene har i stor grad etablert virksomhet i arbeidsintensive bransjer
- Trusselaktørene rekrutterer arbeidskraft i utlandet
- Trusselaktørene er av utenlandsk opprinnelse
- Trusselaktørene er en del av kriminelt nettverk
- Trusselaktørene er en del av internasjonalt kriminelt nettverk

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen:

Følgende betingelser må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

Dersom spørsmålet "Trusselaktørene har i stor grad etablert virksomhet i arbeidsintensive bransjer" inneholder noen av disse alternativene:

- Helt enig
- Nokså enig

14) Du har sagt deg enig i påstanden "Trusselaktørene har etablert virksomhet i arbeidsintensive bransjer". Kan du si hvilke bransjer eller utdype på annen måte?

Hvis du er bekymret for arbeidsmiljøtilstanden i enkelte bransjer kan du beskrive dette her. Dette trenger ikke å henge sammen med dine tidligere svar. Her skal du velge næringshovedområde og undernæring, og videre tema og undertema hentet fra arbeidsmiljømodellen. Du kan gi inntil to slike innspill, og vi ber deg utdype hva det er med denne arbeidsmiljøfaktoren i denne næringen du ønsker å fortelle oss om.

15) Første innspill om arbeidsmiljø i næring

- Næringshovedområde
- Næring
- Tema
- Undertema

16) Hva ønsker du å si om denne næringen og denne arbeidsmiljøfaktoren?

OBS! Husk å velge næring og arbeidsmiljøfaktor i nedtrekksmenyen over.

17) Andre innspill om arbeidsmiljø i næring

- Næringshovedområde
- Næring
- Tema
- Undertema

18) Hva ønsker du å si om denne næringen og denne arbeidsmiljøfaktoren? OBS! Husk å velge næring og arbeidsmiljøfaktor i nedtrekksmenyen over.

19) Har du annen bransjekunnskap eller tanker om arbeidslivet du vil dele?

20) Dette blir en årlig undersøkelse. Har du forslag til andre ting vi kan spørre om neste gang?

Arbeidstilsynet

Tittel:

Signal – Arbeidstilsynets bransjekunnskap

Forfattere:

Morten Støver

Vegard Stolsmo Foldal

Martin Heer

Lauren Celeste Burger

Utgitt:

Mars 2024

Postadresse:

Arbeidstilsynet

Postboks 4720 Torgarden

7468 Trondheim

Sentralbord:

73 19 97 00

arbeidstilsynet.no